

Utmärkta Nora

Hus/fastigheter i centrala Nora som är försedda med Hembygdsföreningen Noraskogs informationstext

I Nora finns många hus med intressant historia. Flera av husen har sin historia så långt tillbaka som tidigt 1700-tal. Några är så unika att de har blivit förklarade som byggnadsminnen. I hembygdsföreningen tycker vi att husen och deras historia skall bli kända av både Norabor och besökare. Under 1980 – 90-talet ombesörjde hembygdsföreningen uppsättning av gjutna bronsskyltar på ett trettiotal utvalda hus i staden med beskrivning av husens historia, vem som ägde eller bodde där och vilka verksamheter som tidigare har funnits i huset. Under 2020 har föreningen i samråd med nuvarande fastighetsägare återupptagit verksamheten och låtit tillverka elva nya skyltar i samma stil som skyltarna från 1980-talet.

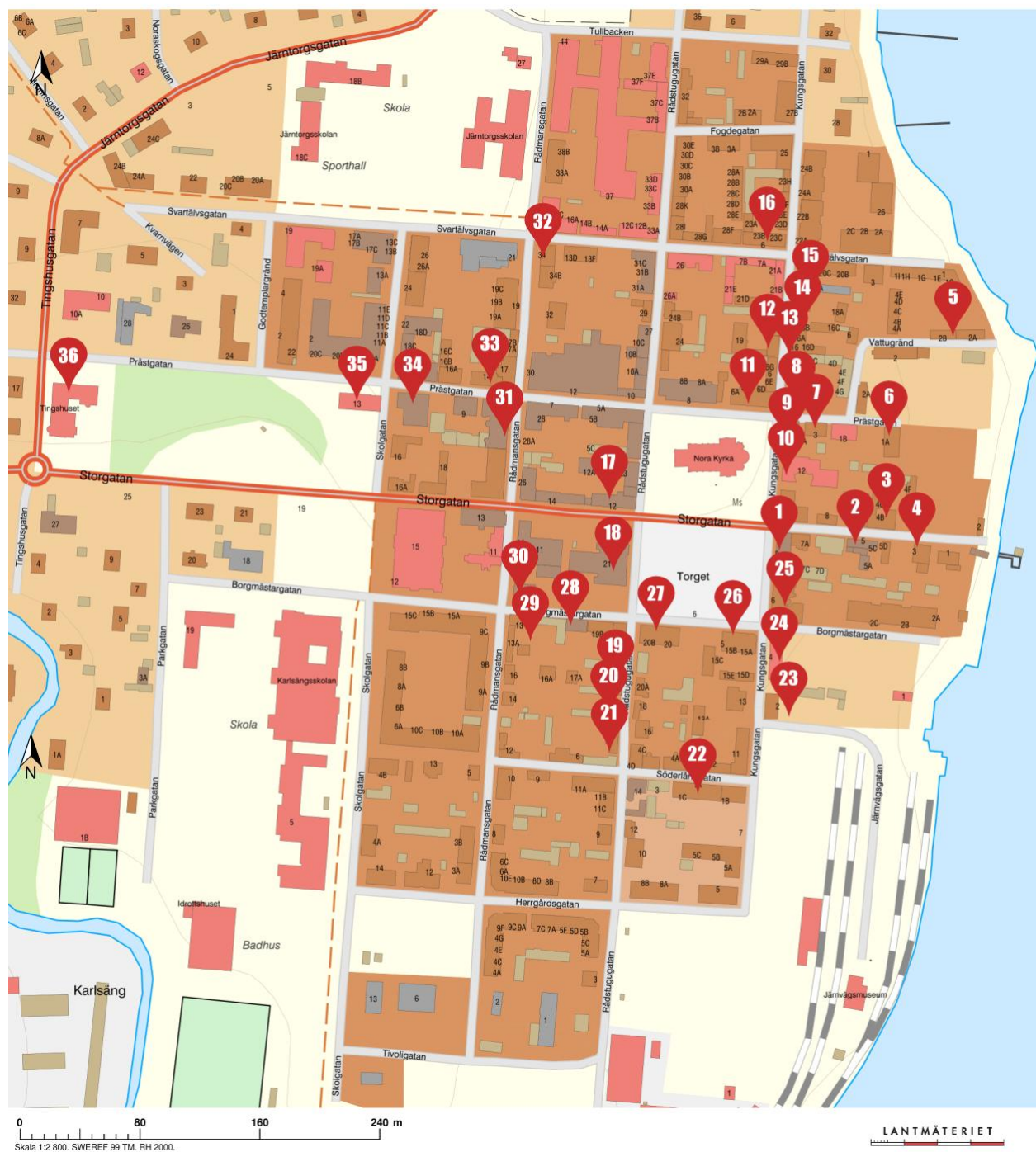
För att uppmärksamma och underlätta för intresserade Norabor och turister att hitta de hus som har skyltar har vi gjort en sammanställning av de hittills utmärkta husen. Förteckningen består av den text som står på varje skylt, ett foto av huset samt husets adress. I de fall byggnaden eller gården har ett populärnamn exempelvis "Göthlinska Gården" finns även detta angivet. Vi har också markerat alla byggnader med skyltar på en karta där vi har föreslagit en liten stadstur som passerar alla skyltförsedda hus. Starta på torget och följ numreringarna på kartan!

Beskrivningarna bygger i stor utsträckning på hembygdsforskaren Lars Ove Petterssons värdefulla material. Hembygdsföreningen planerar att fortsätta skyltningen av Noras mest intressanta byggnader.

Texten vid husbilderna är direkt hämtat från de husskyltar som finns uppsatta. Foto och övrig bearbetning av Irene Håberger, Anders Håberger och Lage Carlsson.

Hembygdsföreningen Noraskog
mars 2021

Utgå från Nora torg och börja med Nora Diversehandel. Följ sedan numreringen som är den samma som bilderna i häftet.

1

Kungsgatan 8
Wågstrand ska
gården
Kv. Fisken nr
Tidigare gård
no 3

Handelsman Magnus Wågstrand (1740–1820) uppförde på 1780-talet på denna tomt "en vacker ny åbyggnad av 2ne våningarns höjd" med fördelaktigt läge vid torget. Denna gård torde vara ursprunget till den nuvarande. Nora elementarskola för flickor var under åren 1885–1905 installerad i huset.

2

Storgatan 5
Kv. Fisken 3
Tidigare gård
no 2

Huvudbyggnaden uppfördes år 1870 av bleckplåtslagare Carl Axel Sandberg som rev en äldre byggnad. Sten till grunden hämtades från berget på baksidan av Alntorps ö och fraktades över sjön av Sandberg själv i en vanlig flatbottnad eka. Slaggsten till väggarna kördes med häst och vagn från Pershyttan. Inne på gården ligger bleckplåtslageriverkstad som 1953 ändrades till verkstad för tillverkning av bruksföremål och konsthantverk i ädelträ.

3

Storgatan 4
Kv. Publica Fide
6 o 17
Tidigare gård
no 120 – 121

Vid tiden för stadsbranden 1731 ägdes gård no 120 av krögaren Olof Greck. Han anmodades att lämna staden med motiveringen: "en krögare som med ingen rederlig borgerlig näring underhjälp, utan med spel och dantz låckar bergsmän såväl som stadens tjänstefolk till ett omåttligt supande och svärmande". Från 1801 hade gårdarna 120 och 121 samma ägare. År 1861 förvärvades de av kopparslagarmästaren Anders Nilsson som försåg huvudbyggnaden med en andra våning. En av hans söner emigrerade 1881 till Nordamerika där han gjorde sig välkänd som framstående sångare och förgrundsgestalt för svenskhetens bevarande i USA.

4

Storgatan 3
Kv. Fisken 3
Tidigare gård
no 1a

Byggnaden som är uppförd i putsad slaggsten är ett av stadens äldsta hus. På 1730-talet ägdes gården av brukspatron Gabriel Petré som tillhörde en skotsk släkt som flyttat till Sverige på 1600-talet. Under slutet av 1800-talet ägdes gården av Anders Gustafsson som bland annat gjorde sig känd som en av de ivrigaste motståndarna till rivning av den gamla medeltidskyrkan och uppförandet av den nya kyrkan som stod klar 1880.

5

Vattugränd 2
Aschanska
gården
Kv Venus 10
Tidigare gård
no 106

1700-talsgård renoverad och delvis ombyggd 1965–67. Hovlivmedicus Johan Lorenz Aschan som sedermera blev bergsråd på Lessebo bruk i Småland ägde och bodde i gården 1797–1803. Ludvig Rinman, direktör vid Jernkontorets metallurgiska stat, gårdsägare 1858–1890, hade ett laboratorium i en nu riven del av gården där han utförde sina första kemiska analyser. Nora stads och Bergslags tidning hade sitt tryckeri här under ledning av Carl Emil Bergstrand åren 1893 till 1909.

6

Prästgatan 1
F.d.
Komministergården
Kv. Publica
Fide 8
Tidigare gård
no 114

Denna gård har sannolikt varit platsen för komministerbostad eller Cappelansgård långt innan Nora fick stadsrättigheter 1643. På äldre timmerstomme uppfördes nuvarande byggnad 1812. 1916 byggdes huset om och fick sitt nuvarande utseende. Genom åren har ett trettiotal komministrar bebott gården som numera är i privat ägo.

7

Prästgatan 3
F.d. Polishus
Kv. Publica
Fide 15
Tidigare gård
no 116

På denna gård låg tidigare den fruktade s.k. Kistan, en låg källarliknande byggnad som inrymde stadens fängelse. Den nuvarande byggnaden uppfördes 1888 och fungerade som polisstation till 1999. Huset är numera privatbostad.

8

Prästgatan 4
Kv. Venus 7
Tidigare gård
no 111–112

Huvudbyggnaden är uppförd i början av 1800-talet och omkring 1850 ombyggd till nuvarande utseende. Byggnaden inrymde fram till 1900-talets början stadens apotek. Vid mitten av 1800-talet ägdes gården av greve C.H. Mörner far till författaren, konsul greve Birger Mörner.

Slaggstenshuset vid Vattugränd är uppfört i slutet av 1800-talet och inrymde till 1959 Gust Karlssons bokbinderi. Gustaf Karlssons hustru Henriette drev fram till 1915 ett konditori i gården.

9

Kungsgatan 12
Gamla
Tingshuset

Tingshus omkring 1825–1905.

10

Kungsgatan 12
Församlingshem
Kv. Publica
Fide 9
Tidigare gård
no 117

År 1997 invigdes Nora nya församlingshem uppfört på den tomt där Nora brandstation från 1943 tidigare legat. Församlingshemmet är ritat av arkitekterna Tina Wik och Inger Reppen som vann den arkitekttävling som utlysts av Nora-Bergsförsamling.

Församlingshemmet tilldelades 2002 det prestigefyllda Europa Nostrapriset som "exempel på en föredömligt utformad byggnad i en historisk miljö.

11

Prästgatan 6
Wedbergska
huset
Kv. Svanen nr 6
Tidigare gård
no 82

Byggnaden uppförd i slutet av 1700-talet av den siste stadsskrivaren i Nora stad, bergsmanssonen från Timanshyttan, Lars Timander (1741 – 1817). Från 1819 till 1864 ägdes gården av "Norakungen" brukspatron Anders Wedberg. Byggnaden är stadens bäst bevarade bostadshus från gustaviansk tid.

12

Kungsgatan 19
Bruksgården
Kv. Svanen nr 4
Tidigare gård
no 84 – 83b

Handelsgård från 1700-talet. Inköptes 1795 av Johan Johansson Wedberg (1761 – 1811). Han drev här krog och handel som övertogs av änkan Elisabet fram till 1840.

Under 1800-talet påbyggdes och förändrades gården till sitt nuvarande utseende. Tre av sönerna till Wedberg blev brukspatroner med stort inflytande på stadens utveckling.

13

Kungsgatan 16
Magasinsgården
Kv. Venus nr 2
Tidigare gård
no 110

Magasinsgården. Byggt år 1875 av brukpatron Gustaf Gredin (1835 – 1891) som magasin och försäljningsställe till sin omfattande grosshandelsrörelse. Det gamla kända handelsbolaget Bergin Co var från 1890-talet till omkring 1934 ägare till magasinet som från det året övertogs av Centralföreningen fram till 1975. Huset restaurerades 1990 – 91.

14

Kungsgatan 18
Helanderska
huset

Handelshus från 1830-talet. Handl. Lars Adolf Helander (1803 – 1871) idkade köpenskap i järn samt drev krogrörelse. Under åren 1882 – 1893 trycktes stadens tidning i detta hus.

15

Kungsgatan 20
Helanders krog
Kv. Venus 4
Tidigare gård
no 108

När föreståndaren Lars Johnsson den 1 okt. 1884 flyttade sin krog till en granngård där han fortsatte sin rörelse till 1900, var det den sista kvarvarande av de gamla Norakrogarna från tiden då "en stor sup" ingick i forlön till körkarlarna som kom till staden med sina malmforor.

16

Kungsgatan 23
Widénska
gården
Kv. Pelikan no 4
Tidigare gård
89 – 90

Huvudbyggnaden efter kronolänsman Anders Erik Vidén (1821 – 1898) gift med föregående ägarens kronolänsman Per Erik Sundells dotter. Inrymde 1884 – 1898 bl.a. Nora sparbank. Gården donerades år 1975 av Ivar Renfelt till hembygdsföreningen Noraskog som under 1979 genomförde en omfattande renovering av byggnaden.

17

Storgatan 12
Sandbergs gård
Kv. Örnen 8–9
Tidigare gård
no 54 – 55

Handelsgård med anor från tiden före stadsbranden 1731. Gårdshuset var krog med husrum för traktens bergsmän. Övriga byggnader påbyggdes eller nyuppfördes under första hälften av 1800-talet. Vid den tiden (1805–1855) ägdes gården av handelsman Lars Westblad som därmed i hög grad medverkade till dess nuvarande utformning. Under åren 1863 – 1901 var vinhandlare PG Malmberg ägare till gården som sedan 1918 varit i hantverks- och köpmans slakten Sandbergs ägo.

18

Rådstugugatan 21
Stadshotellet
Kv. Lejonet no 6
Tidigare gård
no 45 – 46

Byggnaden som är uppförd efter ritningar av Axel Kumlien invigdes den 17 november 1878 som stadshus och stadshotell, delvis på samma plats där den gamla rådstugan låg redan på 1600-talet. Efter en genomgripande renovering blev byggnaden 1940 enbart stadshotell.

19

Rådstugugatan 17
Kv Mars 8
Tidigare gård
no 33

Huvudbyggnaden troligen uppförd 1872 efter avstyckning från intilliggande tomt. 1877 – 1908 drev dåvarande ägaren rådmannen P.G. Schelin bokhandel i huset. Observera särskilt den sällsynta fasadutformningen mot gatan med stenimiterad träpanel. Under slutet av 1800-talet inrymdes Noratidningens tryckeri i gårdshuset.

20

Rådstugugatan 15

Kv. Mars 7
Tidigare gård
no 34a

Huvudbyggnaden uppförd vid mitten av 1700-talet. Ägare vid slutet av 1700-talet kopparslagare Hendrik Lundberg. I gården har bland annat inrymts finbageri och skomakeri.

21

Rådstugugatan 13

Kv. Mars 4
Tidigare gård
no 34b

Huvudbyggnaden utmed Rådstugugatan troligen uppförd på 1730-talet av organisten Petter Holm. Gården ägdes under slutet av 1800-talet av änkefru Sara Margareta Eriksson, som bl a upplät gården till dansinstitut, fotoateljéer, tandläkarmottagning och handelsskola.

Byggnaden längs Söderlånggatan uppfördes 1911 och har inrymt möbelfabrik, repslageri, biljardsalong, plåtslageri och rörmokeri.

22

Söderlånggatan 1

Svidénska gården
Wetterstrandska huset
Kv. Väduren
3 – 4
Tidigare gård
no 15 – 18b

Wetterstrandska huset. Denna empirinspirerade byggnad uppfördes 1864 av häradshövding Georg Richard Wetterstrand (1813–1875).

23

Kungsgatan 2

Pedagogin
Kv. Bromsen
no 2

Skola 1771–1841
Stins- och tjänstebostad vid järnvägen 1876–1978.

24

Kungsgatan 4
Göthlinska
gården
Kv. Bromsen
nr 1
Tidigare gård
no 6 – 7

Huvudbyggnaden är densamma som vid 1800-talets början. Åren 1767–1778 var Noras första apotek inhyst i gården sedan läkaren Anders Elg lovat att det ”inom 3 mån. iordning bringa och till innevånarnas tjänst med goda medikamenter förse.”

Under 1800-talet ägdes gården mestadels av olika läkare innan den 1888 inköptes av kronofogde Agathon Göthlin (1843–1912). Vid hans dotter Ingrid Göthlins (1887–1961) död bildades en stiftelse som sedan dess förvaltar gården.

25

Kungsgatan 6
Nordenmalmska
huset

Uppfört 1916 av godsägare C.A. Nordenmalm, amerikaemigrant som återvände till hembygden.

26

Borgmästargatan 5
Gamla
apotekshuset
Kv. Saturnus 3
Tidigare gård
no 23

Brukspatron Lars Andersson uppförde byggnaden 1879 bl a av material från den gamla kyrkan som revs vid den tiden. Under åren 1903 – 1968 var stadens apotek inrymt i huset.

27

Rådstugugatan 20
Hoffmanska
gården
Kv. Saturnus 4
Tidigare gård
no 24

Brukspatron Johan Hoffman (1775 – 1849) på Ramshyttans bruk lät omkring 1848 bygga huset till änkesäte åt sin hustru och fem döttrar.

1886 inköptes gården av Nora – Karlskoga järnvägs AB och från 1913 övertog NBJ fastigheten som i många år tjänade som bostad åt trafikcheferna. Byggnaden är uppförd i typisk empirestil.

28

**Borgmästar-
gatan 11**

Spruthuset
Kv. Mars 12
Tidigare gård
no 35b

Spruthuset uppfört 1869. Vid eldsvåda klämtades i kyrkklockan. Nyckel till kyrkan fanns tillgänglig för allmänheten på polisvaktkontoret och i stadens apotek för att så snabbt som möjligt få ut budskapet om våld. Spruthuset var i bruk till omkr år 1905 men det skulle dröja till 1943 innan en ny modern brandstation stod färdig.

29

**Borgmästar-
gatan 13**

Åkargården
Kv. Mars 13
Tidigare gård
no 36

Åkargården är en av Noras äldre stadsgårdar. Stugan på gården är från 1700-talet. Huvudbyggnaden byggdes 1826 av snickare Jonas Nyströms änka Maria.

Under 1800-talet fanns många hyresgäster på gården. Här fanns barnmorska, bageri, herrfrisör och snickeri. Här lagades galoscher och såldes kläder. Axel Gustavsson blev ny ägare 1909. Familjen bedrev därefter åkeri i gården.

30

**Borgmästar-
gatan 8**

Nora varm-
badhus

Byggt 1912. Badhus under åren 1912 – 1967 restaurerat 1933.

31

**Rådmans-
gatan 15**

Sparbankshuset
Kv. Mercurius
nr 2
Tidigare gård
no 57

Jugendinspirerad byggnad uppförd 1898 av stadsbyggmästaren Claes Råhlén för Nora sparbank. Fram till 1 oktober 1898 när man fick sina första egna lokaler i detta hus hade sparbanken hyrt in sig i olika gårdar i staden.

32

**Rådmans-
gatan 34**
Telegrafhuset

Telegrafstation 1880–1959. Byggt 1869 av Gustaf Wendin (1831 – 1895) grundare av Nora tändrörsfabrik år 1871.

33

Prästgatan 14
Hedborgska
gården
Kv. Kroken nr 9
Tidigare gård
no 64

Handelsgård uppförd år 1855 av handlanden och rådmannen Sven Hedborg. En skrivelse med påskriften "till efterväldens kännedom" har påträffats i huset. Denna lyder: "Huset, i vars trossbotten detta nedlägges, uppbyggdes både med sten och träbehör år 1855. Grundgrävningen började i medio af januari och har arbetet fortskridit därefter, att den trossbotten som förvarar denna underrättelse åt kommande släkten, blev lagd nedanstående dag. Undertecknad har låtit bekosta uppbyggandet. Äfven som bestämt och tillsett med byggnassättet. Så vitt jag kunnat har jag tillsett att byggnaden skolat blifva stark samt af varaktighet". Nora den 25 juli 1855 S. Hedborg handlande.

34

Prästgatan 11
Gamla
gymnastik-huset

Byggt 1867. Tomten donerad år 1860 av brukspatron Anders Wedberg "till här i staden närvarande skolors gagn och nytta". Från 1935 i privat ägo.

35

Prästgatan 13
Rådhuset
Kv. Rådhuset

Byggnaden uppfördes år 1841 restaurerad år 1938.

36

Prästgatan 15
Tingshuset
Kv. Tingshuset

Byggt 1905 i jugendstil av tegel från tegelbruken vid Elfstorp fattiggård och Flåtens tegelverk. Den 11 april 1972 hölls det sista tinget i Nora tingshus.

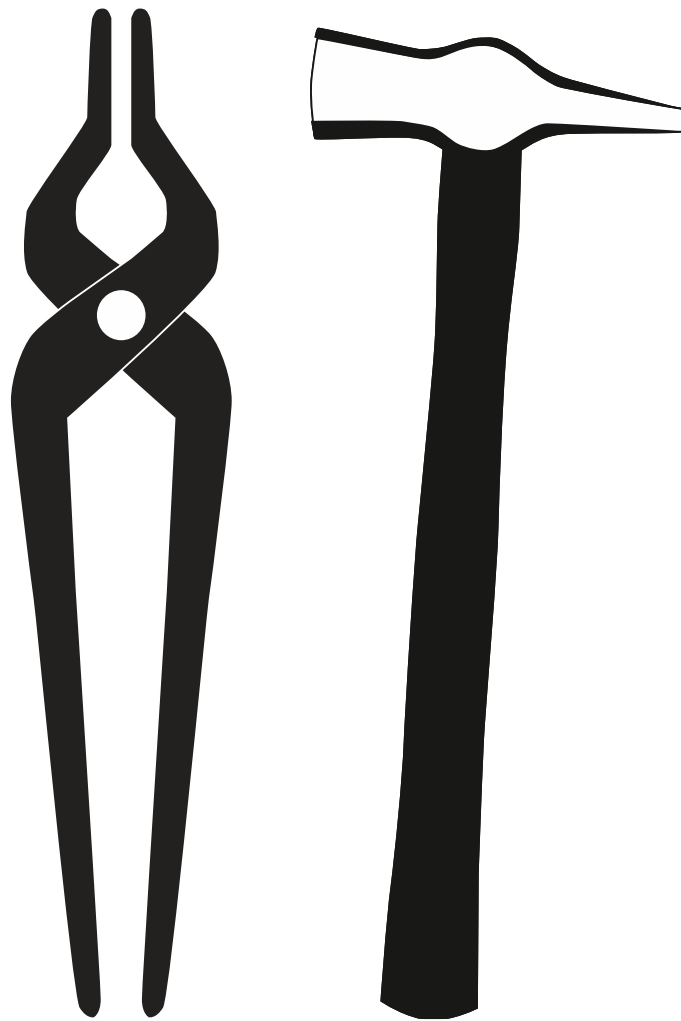
Europa Nostrapris till Nora

År 1993 tilldelades Nora och Järnvägsstiftelsen NBVJ inklusive bergsmansbyn Pershyttan det prestigefyllda Europa Nostra priset i form av en medalj som är den högsta utmärkelsen.

Prismotiveringen löd:

"Nora – Pershyttan, Sverige: För det framgångsrika genomförandet av ett långt och komplicerat projekt som bevarat staden Noras historiska och kulturella miljö, vilket inkluderar trähusen, industriminnena och järnvägen till Pershyttan".

I 1993 års tävling deltog 19 länder med över 150 objekt varav alltså en medalj gick till Bergslagen i Sverige. Övriga medaljer samma år gick till objekt i Belgien, Italien, Spanien och England.

HEMBYGDSFÖRENINGEN NORASKOG

Kungsgatan 4, 713 31 Nora
hbf.noraskog@gmail.com

www.hembygd.se/hembygdsforeningen-noraskog/
www.facebook.com/groups/noraskog